

23.9.2024

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelma

1. Tausta ja tavoite

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti hallitus toteuttaa valtionhallinnon tuottavuusohjelman, jolla tuetaan hallituksen julkisen talouden kestävyystavoitetta. Tuottavuusohjelman toimeenpanossa hyödynnetään erityisesti digitalisaation mahdollisuuksia (ns. Digitaalisuus ensin -kokonaisuus) tehostaa julkisen sektorin toimintaa. Osana tuottavuusohjelmaa käynnistetään myös julkisen sektorin tilaohjelma, jonka tavoitteena on tehostaa julkisen sektorin tilakustannuksia merkittävästi. Hallitusohjelman mukaisesti STM:n hallinnonalan tuottavuussäästö on vuoden 2027 täysimääräisessä tasossa 56,6 miljoonaa euroa, joka on laskennallisesti noin 7 prosenttia hallinnonalan virastojen ja laitosten vuoden 2024 toimintamenoista. Tuottavuustavoitteita on kohdennettu myös muille momenteilla ja osa 2027 tason tavoitteista on vielä kohdentamatta, joten tällä hetkellä virastoille ja laitoksille kohdennetut tavoitteet merkitsevät keskimäärin noin 6 prosentin säästötarvetta.

STM:n hallinnonalan tuottavuusohjelman valmistelua varten asetettiin Valtiohallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanoa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla koordinoiva ja tukeva ryhmä toimikaudelle 1.2.2024–30.3.2027. Työryhmä on vuoden 2024 aikana kokoontunut 6 kertaa ja tarkastellut yhteistyössä STM:n hallinnonalan tuottavuusohjelman toimenpiteitä sekä hakenut yhteisiä ratkaisuja hallinnonalan tuottavuussäästöjen kohdentamiseksi.

2. Tuottavuustavoitteiden kohdennus

Hallinnonalan tuottavuussäästöjen tarkemmat kohdennukset on tehty virastojen ja laitosten itsenäisinä ratkaisuin annettujen rahoitusraamien puitteissa. Toimilla on pyritty huomioimaan virasto- ja laitospohjaisesti mahdollisuudet lisätä tuottavuutta. Toisaalta valmistelun alkuvaiheessa oli jo selvää, että tavoitteita ei pystytä toteuttamaan vain tuottavuutta lisäämällä, vaan toimintaa on myös supistettava kautta linjan. Toiminnan priorisointi on pitkä prosessi, joka jatkuu tämän ohjelman valmistumisen jälkeen tulohausprosessissa. Toisin sanoen tässä muistiossa ei ole yksilöity kaikkia toimenpiteitä, joita virastoissa ja laitoksissa tullaan toteuttamaan säästöjen aikaansaamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö tarkastelee hallinnonalan tuottavuustoimia ja niiden etenemistä säännöllisesti ja varaa mahdollisuuden tarvittaessa tehdä suunniteltuihin toimiin muutoksia, mikäli havaitaan niiden olevan tuottavuuden vahvistamisen kannalta riittämättömiä.

Kohdennus sisältää hallitusohjelmassa ja keväällä 2024 päätetyt tuottavuustavoitteet. Näiden lisäksi hallituksen linjaus, jonka mukaisesti uudet tehtävät, ml. EU-lainsäädäntö, toteutetaan pääsääntöisesti luopumalla tai tehostamalla olemassa olevia tehtäviä, tulee edellyttämään lisätoimenpiteitä.

Taulukko 1 Tuottavuussäästöjen kohdennus, 1 000 euroa

Toimintamenot	2025	2026	2027
Sosiaali- ja terveysministeriön 33.01.01 toimintamenot	-1 000	-800	-1 550
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan 33.01.07 toimintamenot	-250	-250	-500
33.02.03 Säteilyturvakeskukseen toimintamenot	-1 700	-1 700	-2 300
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot 33.02.05	-600	-600	-1 000
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen toimintamenot 33.02.06	-250	-250	-380
Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot 33.02.07	-900	-900	-1 330
Sosiaali- ja terveydenhuollon tietolupaviranomaisen toimintamenot 33.02.08	-60	-60	-100
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot 33.03.04	-2 950	-2 950	-4 850
Valtionosuus Työterveyslaitoksen toimintamenoihin 33.03.50	-1 000	-1 000	-1 660
Kansaneläkelaitoksen 33.10.60 sosiaaliturvarahastojen toimintakulut	-20 000	-20 000	-34 240
33.01.28 Toimintameno säästöä kohdentamatta	0	-3 110	-6 120
Summa	-28 710	-31 620	-54 030
Muut			
Valtionosuus korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon 33.60.35	0	-200	-555
33.03.63 Eräät erityishankkeet	-150	-150	-237
Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen tiedonhallinta 33.01.25	-100	-100	-600
Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet 33.01.66	-100	-200	-390
33.70.20 Rokotteiden hankinta	-200	-200	-400
33.70.21 Terveysvalvonta	-30	-30	-60
33.70.50 Terveyden edistäminen	0	-50	-100
Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan 33.70.52	-10	-10	-28
Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin 33.80.50	0	-140	-200
Summa	-590	-1 080	-2 570
YHTEENSÄ	-29 300	-32 700	-56 600
Hallitusohjelman mukainen säästö	-29 300	-32 700	-56 600
Erotus	0	0	0

3. Virastokohtaiset säästöt

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön säästötavoite on 1,55 miljoonaa euroa, jonka lisäksi ministeriön määrärahoihin on tehty puolen miljoonan euron leikkaus ns. valtioneuvoston yhteiseen henkilöstöpooliin liittyen. Tämän lisäksi ministeriöllä on aiempaa rahoitusvajetta noin miljoona euroa. Täten ministeriön tavoitteena on vuoteen 2027 mennessä pienentää menotasoja noin kolmella miljoonalla eurolla. Tästä noin 2/3 on tarkoitus hoitaa henkilöstömenoja vähentämällä ja 1/3 muista menoista.

Henkilöstömenojen vähennys pyritään hoitamaan luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen. Ministeriön henkilöstömäärä on noin 450, joten arviolta 20 – 30 viran vähennys noin neljän vuoden aikajänteellä nähdään mahdolliseksi.

Muiden menojen karsimisen osalta ministeriön haasteena on se, että ministeriö ei itse maksa toimitiloihin ja ICT:n liittyviä menoja, jotka yleisesti ovat ensimmäisiä säästökohhteita. Tämän johdosta noin miljoonan euron säästötavoite on tarkoitus toteuttaa supistamalla palvelujen ostoja, matkustamista ja kaikkia harkinnanvaraisia menoja.

Ministeriön on tarkoitus valmistella vuoden 2024 kuluessa tarkempi sopeutusohjelma, jolla varmistetaan määrärahojen riittävyys pidemmällä aikavälillä.

Työterveyslaitos

Vastatakseen kehysriihessä sovittuihin aikaistettuihin ja lisäsäästöihin (1 miljoona euroa vuosina 2025 ja 2026) Työterveyslaitos hakee valtionosuudella rahoitettavaan toimintaansa kohdentuvia tuottavuussäästöjä leikkaamalla tarvittaessa henkilöstökustannuksia. Erillisenä valtionosuuteen oikeuttavasta toiminnasta Työterveyslaitos tarjoaa markkinaehtoisesti hinnoiteltuja palveluja liiketoimintana ja niiden kannattavuuden varmistamiseksi Työterveyslaitos tekee tarvittaessa menotasoja pienentäviä toimenpiteitä tuottavuusohjelman ulkopuolella.

Työterveyslaitoksen valtionosuuteen kohdistuva säästötavoite vuoteen 2027 mennessä on 1,66 miljoonaa euroa ja siitä etenkin vuosille 2026 – 2027 ajoittuvia tuottavuussäästöjä haetaan myös pienentämällä tilakustannuksia. Työterveyslaitos on muuttamassa v. 2026 nykyisistä Helsingin toimitiloistaan kokonaiskustannuksiltaan edullisempiin tiloihin. Ennen ao. säästöjen realisoitumista, joka tapahtuu vasta vuonna 2027, investointitarpeet kiinteistöön, tiloihin ja muuttoon aiheuttavat kuitenkin lisäkustannuspaineita vuosille 2025 ja 2026.

Säteilyturvakeskus

Säteilyturvakeskukseen kohdistuu vuodesta 2027 lähtien yhteensä 2,3 miljoonan euron tuottavuussäästötavoitteet, joista vuosina 2025 ja 2026 tulee toteutettavaksi 1,7 miljoonan euron vuosittainen tuottavuussäästötavoite. Säteilyturvakeskuksen suunnittelemat keskeisimmät toimenpiteet tuottavuussäästöjen toteuttamiseksi ovat:

1. Tilatehokkuuden nostaminen

2. Kulurakennesäästöt, tehtäväjärjestelyt ja valtion yhteisten palvelujen käytön lisääminen
3. Lähialueyhteistyön uudelleentarkastelu

STUK on käynnistänyt tuottavuustavoitteiden saavuttamiseksi tilatehokkuuden nostamisen Vantaan Jokiniemen toimitiloissa valtion toimitilastrategian tavoitteiden mukaisesti. Senaatin johdolla on meneillään selvitys Jokiniemenkujan laboratoriolaajennuksen toteutuksesta Vantaan Jokiniemen turvallisuuskampukselle osittain STUKin nykyisiin toimitiloihin. Käyttösidonnaisten laboratoriotilojen osalta STUK tiivistää omaan toimintaansa ja luovuttaa osan laboratoriotiloistaan laajennuksen yhteydessä. Toimisto- ja kokoustilojen yhteiskäyttöisyyttä pyritään lisäämään ja myös palvelujen osalta haetaan jatkossa synergiaetuja. Toimistotilojen yhteiskäytön ja käyttöasteen lisäämiseksi etsitään aktiivisesti myös muita mahdollisia yhteistyömahdollisuuksia erityisesti turvallisuusviranomaisten kanssa.

Kulurakennesäästöjen osalta arvioinnin kohteena ovat erityisesti matkustamiseen, ICT-palveluihin sekä järjestelmäkehitykseen liittyvän kokonaisarkkitehtuurin hallittu kokonaisarviointi. Isompien investointien toteutus aikaisemmasta suunnitelmasta poikkeavalla aikataululla tai investoinnista kokonaan luopuminen, tulevat arvioitavaksi siten, että pakottavat ja toiminnalle kriittiset investoinnit saadaan toteutettua vähenevien kehysten tilanteessa. Strategista henkilöstösuunnittelua vahvistetaan siten, että henkilöstön vaihtuessa arvioidaan kaikissa tilanteissa tehtäväkokonaisuuksien uudelleenjärjestelymahdollisuudet tehtäviä lakkauttamalla ja yhdistelemällä, mikäli ne eivät vastaa riittävän hyvin olemassa olevaan tarpeeseen. Tarvittaessa voidaan käyttää myös määräaikaisia rekrytointikieltoja, mikäli ne eivät vaikuta kertyviin tuloihin. Henkilöstövoimavarojen siirtoja yksiköiden välillä vahvistetaan, ja samalla etsitään aktiivisesti myös uusia rakenteellisia rakenneratkaisuja tukemaan kustannustehokasta toimintaa. Valtion yhteisten palvelujen käytön lisääminen on yksi mahdollisuus varmistaa tehokkaat ja toimivat palvelut erityisesti sellaisissa palveluissa, joissa on hyvä skaalautuvuus eikä säädösympäristö sisällä merkittävää tarvetta jatkuvalla virastokohtaiselle harkinnalle.

Lähialueyhteistyön tehtävien kriittinen uudelleentarkastelu osana laajempaa kansainvälistä yhteistyötä, valmiuden kehittämissuunnitelmaa ja STUKin strategisia valintoja on merkittävä osa tuottavuussäästöavoitteiden saavuttamista. Rahoitusleikkaus estää vuosille 2025–2028 laaditun lähialueyhteistyön kehittämissuunnitelman toteuttamisen suunnitellussa laajuudessa, jossa yhteistyön painopisteinä tulossopimuskaudella olisivat olleet lähialueen ydin- ja säteilyturvallisuuden seuranta ja arviointi, Ukrainan avustaminen ja maan jälleenrakennuksen sekä rauhanprosessin tukeminen sekä tarpeellisen vasteen luominen lähialueella tapahtuvan onnettomuuden varalta. Lähialueyhteistyön osalta pyritään turvaamaan vuoden 2023 toteutunut taso ja hyödyntämään myös muita kansainvälisiä yhteistyömuotoja Ukrainan tukemiseksi ydin- ja säteilyturvallisuuden alueella.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Fimea tehostaa toimintaansa ja optimoi toimintatapojaan tuottavuussäästöjen saamiseksi erityisesti seuraavilla toimenpiteillä:

1. Resurssien käytön optimointi toimintaprosessien ja tietojärjestelmien kehityksen kautta
2. Tekoälyn käyttömahdollisuuksien hyödyntäminen
3. Henkilöresurssien hyvä hallinta

Fimea priorisoi tietojärjestelmien kehitystarpeet tukemaan tuottavuusohjelman tavoitteita ja varmistaa kehitysprosessissa olevien tietojärjestelmien maksimaalisen hyödyntämisen tuottavuuden näkökulmasta. Toimilla edistetään työn sujuvuutta manuaalisen työn minimoimiseksi sekä asiakaspalvelun ja datan laadun parantamiseksi. Lisäksi Fimea hyödyntää lisääntyvästi ja kustannustehokkaasti valtionhallinnon yhteisiä järjestelmiä ja palveluita.

Tekoälyn käyttöä organisaation tuottavuuden kasvattamisessa kokeillaan ja vahvistetaan kaikissa toiminnoissa, kuten hallinnollisissa tehtävissä ja prosesseissa sekä hakemuskäsittelyssä. Fimea kartoittaa ja arvioi EMAn ja Euroopan muiden lääkevirastojen käytössä olevien tekoälytyökalujen käyttömahdollisuuksia myyntilupien arvioinnissa, tieteellisessä neuvonnassa ja muissa tehtävissä ottaen niitä käyttöön soveltuvien osien.

Fimea vahvistaa strategista henkilöstösuunnittelua, lisää henkilöresurssien ja kyvykkyyksien yhteiskäyttöä sekä optimoi organisaatorakennetta resurssien järkevän käytön tukemiseksi. Mahdolliset henkilöstövaikutukset hallitaan luonnollista eläke- ja muuta siirtymää hyödyntäen ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen.

Prosessien ja tietojärjestelmien kehittämisen, tekoälyn hyödyntämisen sekä STM:lle esitetyn lainsäädäntövelan korjaamisen kautta vapautuva työaika ja osaaminen hyödynnetään optimaalisesti virastoon tulevien uusien tehtävien implementointiin.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

Valviran osalta merkittävää tehostamispotentiaali liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön, jossa on lukuisia tehtäviä ja veloituksia Valviralle, ja jotka eivät ole lupa- ja valvontatoiminnan vaikuttavuuden kannalta merkittäviä. Valvira on toimittanut sosiaali- ja terveysministeriölle listan toivotuista lainsäädäntömuutoksista, joilla osaltaan voitaisiin parantaa toiminnan tehokkuutta vaarantamatta sen vaikuttavuutta. Näitä muutoksia tullaan käsittelemään Valviran tulosohjausprosessissa ja toteutettavaksi valitut lainsäädäntömuutokset tullaan tekemään ajallaan.

Muina Valviran alustavina säästö/tehostamistoimenpiteinä on tähän mennessä noussut esille seuraavia:

- leikkaaminen henkilöstöeduista, koulutuksesta, matkustuksesta, tarjoilumenoista
- joidenkin virkojen/viransijaisuuksien täyttämättä jättäminen
- vähennetään panostusta tietanalytiikan kehittämiseen.

Valvira tarkastelee mahdollisuuksia saada aikaan säästöjä ICT-kehittämisestä. Asiaa harkitaan tarkasti ottaen huomioon vaikutukset substanssitoimintojen tuottavuuden kannalta. Toiminnan kustannusvastaavuutta parannetaan erityisesti Soteri-rekisteröinnin osalta. Lisäksi Valvira selvittää mahdollisuuksia edistää ennakkomaksamista ammattioikeuksissa. Tämä työ on jo käynnissä.

Hallitusohjelmaan perustuvassa valtion aluehallinnon uudistuksessa kootaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä uuteen valtakunnalliseen virastoon. Uudistuksessa muun muassa Valvira ja aluehallintovirastot yhdistetään. Valmistelua tehdään niin, että uuden mallin mukaan järjestetty valtion aluehallinto käynnistäisi toimintansa vuoden 2026 alusta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sopeutti toimintaansa ennakoivasti laskevan kehyksen sekä nyt osoitettujen lisäsäästötarpeiden (tuottavuusohjelma) vuoksi noin 12 miljoonalla eurolla alkuvuoden 2024 aikana. Valtaosa leikkauksista kohdentui henkilöstömenoihin. Vajaa sata henkilöä irtisanottiin laitoksen palveluksesta. Irtisanottavien määrää pystyttiin vähentämään ennakoidusta noin sadan henkilön verran hyödyntämällä eläköitymisiä, päättyviä määräaikaisuuksia ja mahdollisia tehtävien siirtoja yliopistoille. Samalla käynnistettiin valmistelu eräiden laboratoriotointojen siirtämiseksi Kuopioon. Siirrolla haetaan synergiaetuja ja säästöjä toimitilakustannuksissa.

Sopeuttamistoimenpiteiden seurauksena vuoden 2025 alusta saavutetaan jo 10 miljoonan vuotuinen toimintameno säästö, loppuosa säästöistä tulee toteutumaan vuosina 2026 ja 2027.

THL:n päätöksellä laitoksessa päättyviä tai merkittävästi supistuvia toimintoja ovat mm:

1. Rokotusten ja infektio tautien ammattilaisneuvonnan voimakas supistaminen
2. Sisäympäristömikrobiologian laboratorion ja kohdennetun asiantuntija- ja tutkimustyön lopettaminen
3. Laaturekisteritoiminnan uudelleen suunnittelu sekä biopankkitoiminnan merkittävä supistaminen
4. Kliinisen mikrobiologian toimilupamenettelyn lakkauttaminen
5. Biomarkerit-laboratorion lakkauttaminen
6. Tasa-arvotiedon keskuksen lakkauttaminen
7. Osallisuustyön keskitettynä toimintona lakkauttaminen
8. Geneettinen riskitekijä- ja etiologinen tutkimus, virologinen infektio tutkimus sekä ennen aikaisen syntymän aikaansaaman sairastuvuuden tutkimus lakkaa laitoksessa – tavoitteena siirtää toiminta yliopistoille
9. Supistetaan niitä seurantoja ja toimintoja, jotka ovat ensisijaisesti jonkun toisen toimijan vastuulla

Lisäksi kaikilla osastoilla tehostetaan toimintaa ja myös laitoksen yhteisiä kuluja vähennetään merkittävästi. Mittavan sopeutuksen seurauksena toimintaa myös organisoitiin uudelleen.

Findata toteuttaa tuottavuusohjelman säästöt ilman sopeuttamistoimia ennakoivasti rajoittamalla uusia rekrytointeja ja vapautuvien virkojen täyttämistä. Lupatoiminnasta ja aineiston käsittelystä kertyvä palvelutuottoja pyritään kasvattamaan. Tietojärjestelmän kehittämistyötä pyritään rahoittamaan EHDS-toimeenpanoon suunnatulla EU-rahoituksella.

Kansaneläkelaitos

Kelan oman tuottavuusohjelman käynnistäminen hyväksyttiin Kelan hallituksen kokouksessa 11.6.2024 osana Kelan budjettikehystä vuosille 2025 – 2028.

Kelan säästövelvoite toimintakuluina on noin 45 miljoonaa euroa (valtionosuutena 34,2 miljoonaa euroa, 6,7 % toimintakulujen valtionosuuksista) mikä sisältää hallitusohjelman tuottavuussäästöt sekä kehysriihen aikaistetut ja uudet tuottavuussäästöt.

Kelan toimintaa kiristävät tuottavuussäästöjen lisäksi uudet ja aiemmat säästöpäätökset, jotka kohdistuvat laajaan joukkoon Kelan asiakkaita. Kun ensisijaisista etuuksista säästetään, entistä useampi asiakas joutuu turvautumaan toimeenpanoltaan vaativampaan perustoimeentulotukeen. Säästöpäätösten toimeenpano ja niiden vaikutukset asiakkaisiin lisäävät merkittävästi Kelan työmäärää. Arvioitu työmäärän lisäys asiakaspalvelu- ja ratkaisutyössä on yli kaksi prosenttia.

Kela toteuttaa tuottavuussäästöt pääosin vähentämällä henkilöstökuluja, toimitilakuluja, postituskuluja ja muita toimintakuluja.

Henkilöstökulujen vähennykset kohdistuvat säästövelvoitteen suuruuden takia kaikkialle organisaatioon, mutta suurin osa asiakaspalvelu- ja ratkaisutyöhön. Arvion mukaan henkilötyövuosimäärän vähennykset pystytään laskennallisesti toteuttamaan eläköityviä ja lähtövaihtuvuutta hyödyntäen sekä määräaikaista työsuhteita päättämällä. Tuottavuusohjelman tarkemman suunnittelun yhteydessä konkretisoidaan tarvittavat toiminnan muutokset ja tehostamisen toimenpiteet. Henkilöstökulujen säästötavoitteen toteutumisen varmistamiseksi Kela on tehnyt sosiaali- ja terveysministeriölle lainsäädäntöehdotuksia, jotka sujuvoittavat ja tehostavat toimeenpanoa.

Kelan toiminnan kannalta kriittisiä lainmuutoksia tuottavuussäästöjen toteuttamiseksi on runsaasti. Ne on jaoteltu seuraavasti:

Tiedon liikkuvuuden parantaminen (sisältää digitaalinen ensisijaisuuden), useita eri ehdotuksia, jotka parantaisivat tiedon saatavuutta asiakastyössä ja viranomaisten kesken. Muutokset tuovat tehokkuutta toimeenpanoon, mutta helpottavat myös asiakkaiden asiointia.

Tiedon toissijainen käyttö on erikseen nostettu tiedon liikkuvuuden kannalta.

Useissa eri etuuslaeissa voitaisiin pienillä muutoksilla saada tuotannollisia muutoksia, jotka edistäisivät toimeenpanoa, lisääisivät säästöpotentiaalia ja osin helpottaisivat asiointia asiakkaille.

Toimitilatehokkuutta kasvatetaan vuokra- ja omistustiloja karsimalla kustannussäästöjä tavoitellen sekä toimitiloja ulosvuokraamalla ja investointitarpeita siirtämällä.

Sähköisten päätösten osuus nostetaan 80 prosenttiin (vuoden 2024 alussa noin 27 prosenttia) mikä näkyy postituskulujen vähenemisenä. Edellytyksenä säästötavoitteeseen pääsemiseksi on digitaalisen ensisijaisuuden huomiointi lainsäädännössä. Riskinä säästöjen toteutumiselle ovat Postin hinnankorotukset.

Lisäksi IT-kulujen kasvua hillitään ja asiantuntijapalvelujen ostoja vähennetään.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta

SAMU:n osalta merkittävin tehostamiskohde liittyy toimitilatehokkuuden parantamiseen. SAMU on mukana Senaatti-kiinteistöjen Yhteiset työtilat -hankkeessa, jonka myötä toimitilojen tehokkuus kasvaa ja kustannukset laskevat. Ratkaisutoiminnan osalta selvitetään poistoasioiden ratkaisukokoonpanojen muuttamista jaostoissa sekä mahdollisuuksia siirtyä poistoasioiden osalta osittain maksulliseen toimintaan. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämisen yhteydessä käydään läpi kaikki työprosessit ja varmistetaan niiden tehokkuus. Työterveyshuolto kilpailutetaan ja samalla selvitetään muiden kilpailutusten tarpeellisuus.

Haasteena tuottavuusohjelman toteuttamiselle on se, että samanaikaisesti vireille tulevien valitusasioiden määrä on voimakkaassa kasvussa. Henkilöstön määrästä ei ole mahdollista saada tuottavuushyötyä, kun ratkaistujen asioiden määrä on suoraan verrannollinen henkilöstön määrään.

4. Tuottavuustoimenpiteet hallinnonalalla

4.1. Valtionhallinnon yhteiset hankkeet

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala osallistuu aktiivisesti valtiohallinnon yhteisten tuottavuushankkeiden toteutukseen, joissa hyödynnetään erityisesti digitalisaation tuomia mahdollisuuksia tehostaa julkisen sektorin toimintaa esimerkiksi tekemällä digitaalisesta viranomaisviestinnästä ensisijainen viranomaisviestinnän kanava. Osana tuottavuusohjelmaa käynnistetään julkisen sektorin tilaohjelma, jonka tavoitteena on mm. vähentää julkisen sektorin tilakustannuksia.

Tuottavuutta parannetaan hyödyntämällä aiempaa vahvemmin yhteisiä palveluja, valmisohjelmistoja, investointien jaksotusta ja arvioimalla niiden tuottavuutta hankkeiden etenemisen aikana. Lisäksi hallinnonalalla sitoudutaan siihen, että ICT- ja digitalisaatiohankkeiden kustannus–hyötyanalyysin painoarvoa kasvatetaan.

Tuottavuusohjelmassa uudistetaan ja tehostetaan myös omien sekä yhteisten palvelujen hankintaa. Yhteisten palvelujen tuottamiseen valitaan entistä kustannustehokkaampia tuotteita ja palveluja. Lisäksi arvioidaan kriittisesti nykyisten palveluiden laatutasoja ja niiden tarpeellisuutta. Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen yhtenäistämistä nostetaan, palvelutuotannon päällekkäisyyksiä puretaan ja hankintatoimea tehostetaan muun muassa lisenssien hankinnoissa.

Hallinnonala pyrkii olemaan mukana osaltaan vaikuttamassa yhteisiin kehittämishankkeisiin, jotta niiden lopputulos olisi tuottavuutta ja vaikuttavuutta edistävä. Yhteisillä hankkeilla ei kuitenkaan voida korvata hallinnonalan omia toimenpiteitä, jotka ovat keskiössä tuottavuusohjelman toteutuksessa.

4.2. Hallinnonalan omat toimenpiteet

4.2.1. Strateginen henkilöstösuunnittelu ja henkilöstösäästöt

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan säästöistä merkittävä osa on suunniteltu toteutettavaksi strategisen henkilöstösuunnittelun avulla. Tehtäviä järjestellään uudelleen ja organisaatorakenteita ja työprosesseja tarkastellaan kriittisesti. Lisäksi osa hallinnonalan virastoista ja laitoksista on joutunut ja joutuu vähentämään henkilöstöään joko jättämällä eläköityvien henkilöiden virkoja tai muita suunniteltuja virkoja täyttämättä, olemalla jatkamatta määräaikaista virkasuhteita tai irtisanomalla henkilöstöään. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos ovat jo käyneet läpi yhteistoimintaneuvottelut, joiden lopputuloksena molemmissa laitoksissa henkilöstön määrää on vähennetty merkittävästi. Henkilöstöön kohdistuvat leikkaukset tulevat näkymään säästöinä jo vuoden 2025 aikana.

4.2.2. Tilakustannusten vähentäminen

Tilakustannuksista tavoitellaan säästöjä useammassa hallinnonalan virastossa ja laitoksessa. Tilojen yhteiskäyttöä lisätään, osasta omistus- ja vuokrakiinteistöistä luovutaan ja valmistellaan siirtymistä edullisempiin tiloihin. Osa tilakustannusten vähentämiseen liittyvistä toimista on jo meneillään ja osa vielä suunnitteluasteella.

4.2.3. Tietojärjestelmäkehittäminen ja automaation vahvistaminen

Säästötavoitteiden saavuttamiseksi hallinnonalan virastot ja laitokset pyrkivät toisaalta hyödyntämään olemassa olevia tietojärjestelmiä tehokkaimmalla mahdollisella tavalla ja toisaalta priorisoimaan tietojärjestelmäkehittämistä, sekä hyödyntämään valtiohallinnon yhteisiä järjestelmiä ja palveluita. Tekoälyn hyödyntämistä työn tukena pyritään myös hallinnonalalla vahvistamaan siltä osin kuin se on mahdollista. Ratkaisupainotteisessa työssä pyritään siirtymään entistä enemmän automatisoituun päätöksentekoon siltä osin kuin se on mahdollista. Digitaalisuus ensin -periaatteen mukaisesti päätöksiä pyritään lisäksi toimittamaan asiakkaille tiedoksi entistä enemmän sähköisin menetelmin.

4.2.4. Muut toimintaan liittyvät säästötoimet

Tuottavuuspotentiaalia on kartoitettu myös lainsäädännöstä, josta on löydetty useita mahdollisia kohteita erityisesti THL:n, Kelan, Valviran ja Fimean tehtäviin ja toimialoihin liittyen. Lainsäädännön tarkastelua jatketaan ja muutostarpeita käydään virastoittain ja laitoksittain läpi tulosohjauksessa. Mahdolliset muutokset pyritään saamaan voimaan mahdollisimman nopeasti.

Maksullista toimintaa käydään läpi, arvioidaan mahdollisuutta korottaa joitain maksuja ja tehdä joistain aiemmin maksuttomista tehtävistä maksullisia. Nämä vaativat kuitenkin myös muutoksia lainsäädäntöön.

Lisäksi hallinnonalalla etsitään myös sellaisia toimia, joilla voidaan saavuttaa pienempiä säästöjä. Näitä ovat esimerkiksi matkustusmenojen ja kokousten tarjoilukulujen kriittinen tarkastelu.

5. Toimeenpano ja aikataulu

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla säästötoimiin on jo ryhdytty. Toimitilaselvityksiä on käynnissä, henkilöstösäästöihin liittyviä toimia on jo tehty, tietojärjestelmien käyttöön liittyvää tehostamista ja kehittämisen priorisointia sekä esityksiä lainsäädännön päivittämiseksi on tehty säästötoimien saavuttamiseksi. Sopeutustoimia tarkennetaan tulosohtausprosessissa vuosittain.